בית אהרן — עקב

והיה עקב תשמעון. כתיב חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. היינו שחשבתי אפי' דרכי שהם דברים הנמוכים והעליתים במחשבה לגבוה ואשיבה רגלי ר"ל דברים הנמוכים השיבותי אל עדותיך א"ת עדותיך אלא דעותיך. שהעלה אותם לבחינת דעת. כי בכל דבר שבעולם יש להם חיות מהקב"ה המסתתר ומחיה אותם ובכל עת ובכל יום ובכל אדם ובכל מקום יש לתקן זאת בכל פרטי עבודתו לגבוה לעשות קומה שלימה במחשבה ודבור ומעשה כל חד לפום דרגא דיליה. כמאה"כ צאי לך בעקבי הצאן היינו בעקביים יש ג"כ עבודת הבורא ב"ה וצריך כל אדם להעלות הכל להקב"ה אפילו מה שאדם דש בעקבו. וזהו והיה עקב תשמעון כפרש"י וכמאה"כ כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם נתתיו. היינו שאתם צריכים להעלות הכל להקב"ה. כי כל דבר הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. וכל אדם בר לבב צריך לזכך מדותיו בכל שעה ורגע והיכן שהוא עומד הסולם עולה עד אין קץ וסוף. וכפי שאמר הרב הצדיק הקדוש רש"ק ז"ל על פירש"י בפסוק ואהבת וגו' בכל לבבך שלא יהיה לבך חלוק על המקום. היינו בכל מקום שהוא שם באותו מקום יעבוד את השם יתברך ויעלה הכל למעלה כי הכל בהשגחה מאת הבורא ב"ה:

עוד יש לומר בדרך זה. חשבתי דרכי לשון חשיבות. שצריך כל אדם שיהיה אצלו כל מצוה ומצוה בחשיבות גדול בעת עשייתם כי הם עומדים ברומו של עולם וכל מצוה ומצוה הם אורות בהירות בעולמות עליונים עד אין שיעור ותכלית. ובזה העולם הם מוסתרים בהתורה והמצות בהסתר אחר הסתר והכל בידי אדם הרוצה בלב שלם לקרב א"ע לעבודת הש"י ולהיות זך ונקי בפרט. מדותיו ולעשות כל דבר בלי שום פנייה ומ"ז והכל לפום שיעורא דיליה. וזהו והיה עקב ל' שמחה. אפילו במצוה ועשיה קטנה בחי' עקב. כי העיקר הוא שיעשה כל מצוה בשמחה ויהיה נחשב ויקר בעיניו כל דבר שעושה לגבוה:

ושמר י"י אלקיך לך את הברית ואת החסד כו'. האבות הן הן המקורות לכל הדברים מאברהם אבינו עד יצחק ועד יעקב אבינו ולוי קהת עמרם משה ואהרן והתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא:

כל המצוה אשר אנכי מצוך היום כו'. ר"ל כל המצוה שיהיה המצוה בשלימות. ופירש"י ג"כ כך. כי כל מצוה ומצוה תלוי בה כל התורה כולה וכולל כל האדם. ולכן אומרים בכל מצוה בשם כל ישראל שצריך לכלול עצמו בכל ישראל אחד אל אחד יגשו. ובכל מצוה ומצוה יש מחשבה ודיבור ומעשה. וכשאין עשי' בפועל אזי הדיבור נעשה עשי'. והכל תלוי בעובדא ומלולא ורעותא דלבא. ולכן באותיות מצו"ה בשני אותיות ראשונים מוסתר בהם חצי השם הראשון כי הוא מכונה בשם המחשבה ושני אותיות האחרונים הם בנגלה כי הם בדיבור ובמעשה כמו שמדבר האוה"ח הקדוש מזה:

איתא במדרש. והיה עקב תשמעון כו'. הלכה אדם מישראל שיש לו מנורה של פרקים מהו לטלטלה בשבת. כך שנו רבותינו המרכיב קני מנורה בשבת חייב משום בונה. שמא תאמר לרעתכם נתתי לכם את השבת לא נתתי לכם אלא לטובתכם אדם מקדש השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקי' ומהנה א"ע ואני נותן לכם שבר. אמרו ישראל מהו השכר שאתה נותן לנו. אמר להם הקב"ה אתם מחוייבים לעשות ואתם אוכלים מפירותיהן והשכר צפון לכם לעקב. מנין ממה שקרינו בענין והיה עקב כו':

הנה זה ידוע. עקב נקרא ל' סוף. וגם צירוף בק"ע יש בו ג"כ כדאיתא בספרים. בקע לגולגלת. וכמ"כ תיבת והיה יש בו ג"כ כמה צירופים משם הויה הקדוש ואין והיה אלא ל' שמחה. כי זהו עיקר העבדות לייחד כל הבחינות ולייחד מראש ועד סוף. וכמ"כ מסוף ועד ראש. היינו לברר הכל בכדי שיתברר הכל שיתייחד הכל מסוף כל המדריגו' הנמוכי' עד ראש כל הבחינו'. וכפי שידוע שהקב"ה ברא את העולם בתכלית השלימות. ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור. ואחר שקלקלו ונפל הקדושה בעמקי הקליפות צריך לברר הכל עד שיתעלה כל דבר וכפי שדברנו. בחור שא נא עיניך וראה. שתישא כל דבר להעינים. לבחינת העינים ששם מקור האורות שנפלו ונשברו וצריך להעלותם למקורם. וראה מה אתה בורר שתברור הכל עד שיתבררו ויתצרפו עד בחינת מ"ה. מ"ה אדם ותדעהו כו'. וכן אמר משרע"ה. ואמרו לי מה שמו מ"ה אומר אליהם. היינו שהעיקר הוא לברר כל דבר עד שיתברר כל העולם עד בחינת מ"ה. וזהו עיקר העבדות של כל ימי השבוע. ויש הרבה מלאכות עד שיבורר ויכול לאכול זאת. ואלו הברורים יש בכל דבר ודבר. כי ע"י המצות שמקיים נתברר כל דבר. וכמ"כ בדבר הרשות יש בירורים. וזהו הפירוש ששת ימים תעשה מלאכה שמחוייב לעשות הכל עד שיבורר שיהיה באפשרי לאכול. ולזאת איתא שאחר ביאת משיח עתידה א"י להוציא גלוסקאות וכו'. כי כיון שלא יהיה נצרך לבירורים. והעולם יהיה בשלימות הגמור לא יהיה מוץ ותבן רק שתוציא גלוסקאות ולא נצטרך לעשות שום מלאכה. ולזה איתא במדרש. מנורה של פרקים מהו לטלטלה בשבת כמו שאמרנו מכבר אשר כל העולם נקרא מנורה. כפי שאמרנו על נבואת זכריה הנביא. ראיתי והנה מנורת זהב כולה. היינו עפ"י דאיתא בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד. שזהו בחינת זה"ב. ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר. וזהו וגולה על ראשה. ויעבור מלכם לפניהם וי"י בראשם. עכ"פ כל העולם נקרא מנורה. והם נוטים לנר הימיני וצריך לראות לברר בכל ששת ימי המעשה ע"י המלאכות שעושה זריעה. עדירה. חפירה. וכמ"כ כל המלאכות. ולזה אומר המדרש. אם יש בשבת כל אותן המלאכות כך שנו חכמים אין מרכיבים קני מנורה כו'. כידוע אשר בשבת אין בירורים ולזה בכל השבוע מחויב לעשות מלאכה אבל בשבת אסור. ומי שטרח בערב שבת כו'. ולזה אומר לא ניתן לכם השבת רק לטובתכם. אתם מקדשין את השבת במאכל כו' ואני נותן לכם שכר. כי אינו צריך בשבת לשום דבר. ובאמת נקרא שבת מעין עוה"ב. שהעולם הוא בשלימות וא"צ לברורים. וזה שאתם אוכלים הכל הוא רק הפירות שלהם. והשכר צפון לעקב. היינו כפי שדיברנו. שצריך לייחד ולברר שיתייחד כל העולם מסוף עד ראש. וזהו והיה עק"ב תשמעון. וגם צירוף בק"ע. אז יבקע כשחר אורך:

עוד אמר על המדרש הנ"ל. ודיקדק מה שייכות הענין לכאן. ומה ענין של מנורה לשבת ולזו הפרשה:

ונוכל לומר. כי מנורה ושבת הוא ענין אחד כי כמו שבמנורה יש שלשה קני מנורה מצדה האחד ושלשה קני מנורה מצדה השני. וכמ"כ בשבת. שלשה ימים שלפני השבת שהם מקבלין חיות משבת הבא. ושלשה ימים אחר השבת שמקבלין קדושה וחיות משבת העבר וכולם פונים אל השבת. וכמ"כ במנורה אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. וכמ"כ באדם יש שלשה דברים העשיה ודיבור ומחשבה. והגם שהמחשבה אינה כ"כ בידו. אבל העיקר הוא העשיה. כי כשמתקן העשיה והדיבור ממילא נתקן המחשבה ג"כ. והאדם צריך להתחיל ממטה למעלה. היינו מעשיה. וזהו והיה עקב תשמעון. עקב הוא ל' שפלות. מן השפלות עד למעלה דהיינו מהעשיה ואח"כ תשמעון ל' הבנה דהיינו המחשבה. וכן הש"י מתחיל להעלותם ממטה למעלה כדכתיב ושמר י"י אלקיך לך את הברית כידוע. ואח"כ את החסד ואח"כ אשר נשבע לאבותיך:

כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות. איתא במדרש. זש"ה כי חיים הם למוצאיהם. אימתי יש לך חיים כשאתה מקיים את התורה. ד"א למוציאיהם בפה. ד"א למוצא בפה לאחרים. ד"א זש"ה בני אם תקח אמרי אימתי אתה נקרא בני כשתקח אמרי. וכן כתיב בנים אתם אימתי לי"י אלקיכם. ומהו ומצותי תצפון אתך אתם עושים בעוה"ז ואני צופן לכם רב טוב לעוה"ב:

ונוכל לומר מהו הפירוש כל המצוה. רק באמת העיקר הוא כשאדם עושה איזו מצוה או לומד תורה. יראה שיעשה הכל בשלימות שלא יתערב בזה ח"ו שום מ"ז או הרהור אחר. ולייחד כל דבר עי"ז לרצונו הפשוט הנסתרות לי"י אלקינו והנגלות לנו ולבנינו. כידוע אשר ב' אותיות הראשונים מהשם הקדוש הם בנסתר. וב' אותיות

אחרונים הם בנגלה בזה העולם וזהו הנסתרות וכו'. ר"ל ה'נסתרות. וה'נגלות לנו ולבנינו. וזהו הפירוש. כל המצוה היינו שיעשה המצות בשלימות שיתייחד כל השם הקדוש בשלימות כידוע. מ"צ בא"ת ב"ש י"ה והם בהסתר. ואותיות שניות הם בנגלה. וביחד עולה תיבת מצו"ה. ולזה כתיב כל המצוה שיתייחד כל השם בשלימות. ואיך יוכל האדם לעשות זאת. לזה אומר המדרש. זש"ה כי חיים הם למוצאיהם שיתייחד לחיים האמיתים. החכמה תחיה בעליה. ואיך יוכל האדם להתיחד לחיים אמיתיים. למוציאיהם בפה. כידוע שהעיקר שיעשה כל דבר שיהיה בשלימות. היינו בעובדא ובמלולא וברעותא דלבא. ונראה אשר עובדא ומלולא הם בנגלה אבל רעותא דלבא זהו בהסתר. וזהו הבחינה שטמור וגנוז נקרא מוצא ג"כ. וכשמקיים כפי שדברנו בעובדא ובמלולא וברעותא דלבא ומקשר למוצא פי י"י להחכמה עליונה אזי נעשה יחוד גמור בהשם הקדוש. וזהו הפירוש כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות. ונכלל בזה כל הבחינות כידוע תיבת אשר וגם אנכי. ואח"כ לעשות. ואח"כ מסיים המדרש אני צופן לכם רב טוב לעולם הבא. כפי שדברנו כמה פעמים עוה"ב היינו שכבר בא. והיכי תמצא. כי צריך כל אדם למצוא בהמצוה שהוא עושה כל התענוגים מבחינת עוה"ב. וזהו מצוה גוררת מצוה ושכר מצוה מצוה. היינו כשמקיים המצוה כדברינו שנעשה ע"י יחוד הגמור אשר זהו תכלית רצונו הפשוט וטועם בזה העולם בחינת עולם הבא אזי ממילא צפון לו רב טוב. אכי"ר:

אמר על ברית מילה בשם צדיק אחד. ומלתם את ערלת לבבכם. במילת הערלה תמולו לבבכם. וערפכם לא תקשו עוד כי י"י אלקיכם כו' ר"ל כי האור של הקב"ה דוחה הערלה והקליפות כולם:

בעת ההיא אמר י"י אלי פסל לך שני לוחות אבנים כו'. איתא במדרש. מהיכן היו הלוחות. ח"א מתחת כסה"כ פסלן. וח"א מאהלו של משה היה מהצב של סנפירנון. והיה על כל לוח חמשה דברות כנגד שני ידים. שנאמר ידיו גלילי זהב וכו'. וכנגד שני שושבינין וכנגד חתן וכלה וכנגד תורה שבכתב ותורה שבע"פ וכנגד עוה"ז ועוה"ב:

ונוכל לומר. זה ידוע שבכ"מ שכתוב הזה הוא בכל עת ובכל זמן. וכמ"כ כשכתוב בעת ההיא הוא בכל עת ובכל זמן לעולם. וכתיב ואני תפלתי לך י"י עת רצון פירוש שיעשה כל העתים לעת רצון כדאיתא במדרש אגדת בראשית כל שעה ושעה שאני מתפלל לפניך תעשה אותה עת רצון. היינו שיקשר את העת לרצונו הפשוט כפי שהיה בעת בריאת העולם. וזה מוטל על כל איש מישראל לידע שהוא מחוייב לתקן את הכל. וזה שייך בכל דור ודור הן בכל שנה והן בכל חודש והן בכל שבת ובכל שבוע ובכל שעה ובכל רגע צריך לתקן את העולמות כי אם לא היה צריך לתקן את העולמות לא היה נברא האדם וגם לא היה העת ההיא. ואחר שנתן הקב"ה אותה העת ואותו האדם כל אחד בדורו צריך לידע שבו תלוי השלימות כולו ויראה לתקן הכל. לזה אומר הכתוב בעת ההיא. אותה העת מתי שהיא באה לעולם. ועוד תיבת ההי"א יש בה שני ההי"ן כידוע עלמא עלאה ועלמא תתאה שהם שני ההי"ן. כפי שאמרנו כבר מן ה'עולם ועד ה'עולם. בן ה"א ה"א אומר הפוך ב"ה והפוך ב"ה דכולא ב"ה. כי עוה"ז נברא בה"א היינו ה' תתאה וצריך לייחד העולם הזה עם העולם הבא כידוע אשר עילוי כל דבר הוא רק בעולם הזה שיקשר עד ה' עלאה ועוד יש בתיבת ההי"א כל השלשה מלואים כמו שדברנו כבר ע"פ ויזרע יצחק בארץ ההי"א וגו' שזרע כל הבחינות בעולם וקישר כל המדות למעלה עד שנתמלא ונתייחד כל דבר למקורו הראשון. וזה א"א בלתי ע"י תשובה לקשר כל דבר לתשובה עלאה שזה נקרא כסה"כ. לזה אומר המדרש ח"א מתחת כסה"כ. היינו שקישר כל דבר ע"י תשובת ישראל וקישר שני ההי"ן הכל להראות שצריך לייחד ב' העולמות עד כסה"כ. גדולה תשובה שמגעת עד כסה"כ. והכל ע"י מעשה התחתונים. וח"א מאהלו של משה היה מחצב של סנפירנון. וכפי דאיתא ומשה יקח את האהל שלקח העטרות שהתנצלו בני ישראל דאהל ל' אור בהלו נרו. ומזה היה קרני הודו שהשיג את האור הגנוז כי קרן אור פניו. ושני הדעות אמת כי האור הוא מבחינת תשובה עילאה ומ"מ הוא מאורו של משה כי הוא זכה לאור הזה להשיגו. ולזה איתא אח"כ הכל כנגד שני דברים. הכל להראות אשר מזה העולם השפל נתעלה כבודו של הקב"ה. וכנגד שני ההי"ן. ולזה איתא מה הראשונים היו ברצון כך האחרונים כי זהו העיקר לייחד את עוה"ז הנברא בה"א לרצונו הפשוט. ולזה איתא בעשרת הדברות השניות נאמר בהן טוב. כי זהו העיקר שהיו מעשה ידי אדם. וצריך לייחד ולקשר כל העולמות ע"י מעשה התחתונים כמו שהיו הלוחות השניות מעשה ידי משה. פסל לך. בכדי שיתגלה טובו לעולם אמן ס"ו:

קום לך למסע לפני העם. י"ל כפי שדיברנו מזה כמה פעמים שהתפשטותא דמשה בכל דור ודור. ולזה אמר הקב"ה למשה אתה תנהג את כל ישראל מעתה ועד ביאת משיח שיושלם העולם בתכלית השלימות. כי בכל דור יש בחינת משה שהוא מלמד את העם ומקשר את כלל ישראל עד שהם יבואו וירשו את הארץ. כידוע הבחינה שנקרא ארץ. והוא מקשר את כלל ישראל מראש ועד סוף. והיכי תמצא. לזה אומר הפסוק ועתה ישראל אין ועתה אלא תשובה שמביא את העולם לתכלית התשובה זאת היא עיקר רצון הבורא ב"ה:

ועתה ישראל מה י"י אלקיך שואל מעמך. איני מבקש ממך אלא שתדע בחינת מ"ה. היינו בשני אופנים שצריך כל אדם לידע השפלות שלו והשפלות של כל העוה"ז העולם השפל והגשמי הזה שנקרא מ"ה. וכשהוא יודע השפלות שלו והשפלות של כל העולם והוא מתחזק א"ע בעבודת הבורא ומקשר כל העולם ע"י קיום התורה והמצות לרצונו הפשוט אזי יכול להשיג בחינת מ"ה כידוע המדה שנקראת מ"ה. כתפארת אד"ם לשבת בית. וכפי דאיתא מ"ה אדם. כשהוא בא לבחינת מ"ה אדם ותדעהו שמקשר עצמו ע"י הדעת לבחינת מ"ה. בן אנוש ותחשבהו שהוא מקשר המחשבות שלו ונעלה ומתרומם לחשובות גדול וזה עיקר רצון הבורא שידע כל איש הבחינת מ"ה בשפלות שלו ועי"ז יבא לבחי' מ"ה שהוא השם הקדוש. וכשמקיים כפי שדברנו אזי מעלה כל העולמות למעלה ומשפיע השי"ת אח"כ טובו לזה העולם על ידו. שלזה כתוב בלשון שואל. כידוע שאלה חוזרת בעין. היינו כפי שמקשר האדם את כל העולם להשי"ת כן מוריד השי"ת טובו לזה העולם. וכפי שדברנו אתמול שהעיקר הוא לייחד העולם מסוף עד ראש. והשי"ת משפיע מראש עד סוף. כמ"ש והיה עקב תשמעון. רק האיך אפשר לקשר לכל הבחי' הנ"ל לזה אומר הכתוב כי אם ליראה את י"י וכפי דאיתא בגמרא. עם כולם אי איכא יראת י"י אין. כי העיקר מתחיל מהיראה. ואית יראה ואית יראה. יראת י"י היא אוצרו. היראה נקרא אוצר. שבשם גנוז כל טוב. ואחר כך לאהבה. בא לאהבה עליונה אל הבורא ב"ה עד שמייחדים כל העולם לרצונו הפשוט. והקב"ה מוריד ומשפיע טובו וחסדו לזה העולם וזהו לטוב לך:

והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום כו'. איתא במדרש שכיר יום אני כו': ע"ש

הנה כתיב שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך. כי בור הוא מים מכונסים שהאדם ממלא אותם המים בתוך הבור והבור הוא המקבל ונתמלא. ובאר הוא הנובע ממקורו וכל מה ששואבין ממנו אינו פוסק ונקרא באר מים חיים. וזהו פירוש הכתוב מצוה אתכם היום. כי מהעשיות שהאדם עושה בכל יום תורה ותפילה ואכילה ושתיה ושינה הכל שייך לעבודת השי"ת ונתמלא הבור מזה בבחי' מקבל וכשהוא מקבל בטוב אזי נעשה מזה עצמו באר מים חיים ומעין הנובע. כמו שאנו אומרים ונודה לשמו בכל יום תמיד מעי"ן הברכות. היינו שמן ההודיות שלנו נעשה מעיין הברכות. כי העיקר כשאדם עושה עשייתו בכל יום ומקבל מהם חיות אזי נתהוה ונתחדש בו בכל יום באר מים חיים. וזהו בכל יום ויום תן לו מעי"ן ברכותיו. וזהו אם שמע בישן תשמע בחדש כפירש"י. והיה לשון שמחה וכשמקבל לשמוע בטוב ובשמחה והחכמה תחיה בעליה. היינו החכמה שלומדים זה מזה ומקבלים זה מזה. אזי תשמעו בחדש. שתקבלו תמיד חיות חדש מאת הבורא ב"ה ותהיו כמעין המתגבר: